

פרוטוקול מס' 84

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום ה', כ"ט בתמוז חשל"א-22.7.71, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:
א. רימלט - היו"ר
נ. אליעד
י. גולדשמידט
ח. גרוסמן
מ. ידיד
ע. פיינברג-סרני
ד. קורן
א. דזיאל-נאור

מוזמנים:
י. אלון - שר-החינוך והתרבות
א. פלד - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
ח. כהן - סגן יושב-ראש המועצה להשכלה
גבוהה
ש. בנדור - מזכיר המועצה להשכלה גבוהה
ע. סבט - עוזר בכיר ליועץ המשפטי
למשלה

מזכירת הוועדה: ד. פלר

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: חוק המועצה להשכלה גבוהה (חיקון מס' 3), חשל"א-1971.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. רימלט:

חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 3), תשל"א-1971

המועצה להשכלה גבוהה הגישה לנו
תיקונים בכחב להצעת הנוסח הכחול.

ח.כהן:
אלה אינם תיקונים של המועצה להשכלה
גבוהה, אלא תיקונים של שר החינוך
והתרבות.

ש-החינוך והתרבות י. אלון:
אלה הן הצעות תיקונים לאור הערות חברי-
הכנסת בקריאה ראשונה.

היו"ר א. רימלט:
אני מעריך את פאמץ המשרד והשר להתחשב
בהערות שהושמעו.

סעיף 21א:

החוספת שמציע המשרד להצעת החוק באה
להחיל את החוק לא רק על מוסדות, אלא גם על שלוחותיהם, סניפיהם וכל
מה שקשור בהם, אם הם נמצאים מחוץ למקום שמוסד האם או נוחן החסות
נמצא בו.

בנוסח הכחול נאמר "והוא נוחן או מבטיח
ליחן". מי נרתן או מבטיח ליחן הוראה, אדם או מוסד?

ש-החינוך והתרבות י. אלון: המוסד.

היו"ר א. רימלט:
מבחינת השפה העברית אין הנוסח בסדר,
משום שלפי הנוסח המוצע הנושא הוא האדם
ומשחמע ממשפט זה שהאדם הוא הנוחן ולא המוסד.

ח.כהן:
במקום "והוא נוחן" אפשר לומר "הנוחן".

היו"ר א. רימלט: נכון.

ש-החינוך והתרבות י. אלון: העדה עקרונית לגבי החוספת: חוספת זו היא
כן על דעת המועצה להשכלה גבוהה מפני
שהיא כלולה בתיקון השני, ועליה כבר החליטה המועצה להשכלה גבוהה.
היות וחברי הכנסת העירו על כך והמועצה בלאו הכי עקרונית נתנה לכך
ידה, ארי שיהיה זה בסדר מצד ועדת החינוך והתרבות של הכנסת אם היא
מקדימה זאת לתיקון הראשון או לתיקון שיבוא בעוד חודש חודשיים.

ח.כהן:
המועצה מסתייגת מן הסיפא של החוספת
האומרת: "ובלבד שאותו סניף או שלוחה
יהיו מחוץ לחתום הרשונה המקומית בו נמצא המוסד להשכלה גבוהה."
חוספת זו לא היתה בדיון במועצה להשכלה גבוהה, אלא חוספה עכשיו.
אינני חושב שיש התנגדות נמדצת ביותר מצד המועצה להוסיף זאת, אך למען
הסדר עלי להדגיש שעצם ההגדרה היתה בדיון במועצה ואף אושרה שם, אך
החוספת הזו חוספה עכשיו.

אני מבין שהחוספת חוספה, כדי ששלושה
שחקים האוניברסיטה העברית בירושלים, למשל, שלא בתד הצופים, אלא בקמפוס
אחר, אך בתחומי ירושלים, לא תיחשב כמוסד נפרד, שלמענו יש לקבל ושינון
פתיחה מיוחדת מן המועצה.

היו"ר א. רימלט:
מה הדין לפי הרישח של סעיף זה כאשר
גוף או אדם פותח בית ספר לחברה וכלכלה,
למשל, אך אינו מזכיר שהוא מכין לקראת חואו אקדמאי? אם הבנתי נכונה,
ארי שאין החוק חל במקרה זה.

ש-החינוך והתרבות י. אלון:
נכון, אך יש להוסיף שלצורך זה קיים
חוק אחר - חוק הפיקוח על בתי ספר.

ח.כהן:
עם כניסת חוק זה לחוקפו, יהיה קל יותר
להפעיל גם את חוק הפיקוח על בתי הספר.

היו"ר א. רימלט:
לפי סעיף זה אדם המוזמן לעסוק בהוראה במוסד כזה צריך לחבוע מן המזמין היתר, כי אחרת הוא עשוי להפליל את עצמו.

י. גולדשמידט: הדבר חוקן בחוספת שהובאה.

היו"ר א. רימלט:
האם בארצות אחרות יש גם כן סעיף הקובע כי "לא יעסוק אדם בהוראה או במחקר במוסד כאמור, אלא אם ניתן למוסד העודת היתר מאת המועצה"?

ש. בנדור: בדרך כלל ברוב המדינות הממשלה מחליטה על פתיחת מוסד כזה, כך שאין כל בעיה.

היו"ר א. רימלט: לא באנגליה.

ש. בנדור: גם באנגליה.

ד. קורן: במקום "לא יפתח אדם" צריך לכתוב "לא יפתח אדם או אגודה", כי במציאות הישראלית לא אדם מקים אוניברסיטה, אלא אגודה.

ח. כהן: "אדם" - כולל כל האגיד.

ד. קורן: מה זה "מוסד"? האם זו אישיות משפטית? נראה לי שצריך לקבוע מבחינה משפטית מה זה "מוסד".

ישנו מרווח בין מוסד להשכלה גבוהה לביין בית ספר שעליו חל חוק הפיקוח. אני מתכוון לקורסים וסמינרים כמו אלה המחקיימים ב"אפעל" או ב"בית-ברל", כמו כן למפעלי תרבות למבוגרים במועצות איזוריות, עליהם לא חל חוק הפיקוח על בתי הספר ואשר אינם כלולים בין המוסדות להשכלה גבוהה, כיוון שאינם מתיימרים לתת תואר אקדמי. מה עליהם?

ש-החינוך והתרבות י. אלון: אני מציע שנעסוק רק במה שנוגע למוסדות הנותנים תארים אקדמיים או מכינים לקראת תארים אקדמיים. על נוחיב בנוגע למוסדות שאינם נותנים תארים אקדמיים, כי לכך יש חוקים אחרים, אלא נטפל רק במיני שרופה לתת תארים אקדמיים. גם כיום, אם אישיות משפטית זו או אחרת רוצה לפתוח מוסד להשכלה גבוהה, חתה שם כלשהו, עליה לפנות למנהל הכללי של משרד החינוך ולקבל רשיון. השוני, החיובי, הוא שמוסד הרוצה להיות במגמה של השכלה גבוהה, לא יפנה למנהל הכללי, אלא למועצה להשכלה גבוהה.

ד. קורן: השאלה מה יהיה גודלם של אותם קורסים?

ש-החינוך והתרבות י. אלון: עליהם לא חל חוק זה, אלא אם הם רוצים לתת תואר.

א. רוזאל-נאור: החיקונים המוצעים כתוספת בדרך הלבן הם למעשה הגדרה מהו מוסד. האם לא יהיה נכון להכניס זאת לסעיף ההגדרות, שבנדאי קיים בגוף החוק ושאינו סעיף 21א?

ש-החינוך והתרבות י. אלון: אלה אינן רק הגדרות, אלא יש כאן תד רציני ואף מוחיק לכת. עד היום לא הייתה זקוקה אוניברסיטה מזכרת לשם היתר, לא של משרד האוצר, לא של המועצה להשכלה גבוהה, כדי לפתוח סניף או לתת חסות. היות והמועצה בדעה שיש לחתיל את חובת ההיתר גם על זה, הרי הגיונית צריך לכלול את העניין בתוך אותו סעיף המדבר על הזדקנות להיתר מוקדם. מעניין שהמועצה להשכלה גבוהה קיבלה על עצמה מרצון לנהוג לפי כך עוד בטרם הוחק החוק, כדי שהאוניברסיטאות לא תמהרנה ליצור עובדות. זו איפוא לא הגדרה בלבד. כדי שלא תהא טעות מה זה מוסד לענין זה, הוסיפו זאת, אך הכוונה היא לומר שאפילו האוניברסיטה בירושלים, הווחיקה ביותר, לא חוכל לפתוח סניף, אלא אם קיבלה היתר מוקדם. זה דבר מהותי.

נ. אליעד: גם אני אין דעתי נוחה מן המשפט האומר: "לא יעסוק אדם בהוראה או במחקר במוסד כאמור, אלא אם ניתן למוסד העודת היתר מאת המועצה". בחוק הפיקוח על בתי הספר לא קיימת הוראה מקבילה.

ש. בנדור:

המורה צריך לקבל אישור מהמנהל הכללי.

ג. אליעד:

נניח שבבית ספר הפועל ללא רשיון מלמד מורה שיש לו רשיון רגיל. אין שום הוראה התופכת אותו לעבריין. אינני רואה מדוע צריכה להיות הוראה כזאת לגבי מוסד להשכלה גבוהה.

שר-החינוך והתרבות י. אלון: הערה זו הובאה בחשבון, ובהמשך החיקונים

יש לכך חשובה: בסוף הדף הלבן נאמר כי בפרק 2 סעיף (2) (4) חתום פיסקה האומרת שאדם שעסק בהוראה או במחקר במוסד כאמור יהיה צפוי לעונש רק אם ימשיך לעסוק באלה אחרי שהוזהר על ידי המועצה שלמוסד אין היחור ואסור לעבוד בו. הכניסו זאת בהחלט להערוח חברי הכנסת.

י. גולדשמידט:

לאור ההערה הפרימיטיבית שהחיקונים בדף הלבן, חלקם או כולם, קיבלו את הסכמת המועצה להשכלה גבוהה, ברצוני לבקש הבהרה אם הצעת המשלה לחקיקה איננה אפשרית, אלא בהסכמת המועצה.

ח. כהן:

לא.

י. גולדשמידט:

מה שיתקבל בכנסת יחייב אם כן את המועצה?

ח. כהן:

בוודאי.

י. גולדשמידט:

אני חושש שרצון הפיקוח, שהביא לחוק זה, הוא מרחיק לכת כאן וכובל את התפתחות ההפעלה הסדירה של המוסדות הקיימים. לדוגמה: בית הספר לרפואה בתל-אביב הוא מוכר ומתקיים בעיקר בבית החולים תל-השומר, שהוא מחוץ לחחום עיריית תל-אביב. מחד יתברר שרוצים לצרף לבית ספר זה את בית חולים "מאיר" בכפר-סבא, שזה כבר שוב רשות מקומית אחרת, והדבר יחייב כשות מוקדמת מן המועצה להשכלה גבוהה. לאוניברסיטה העברית יש מכון לחקר ימי באילת; מחד היא תוצה לפתוח תחנה כזו בשאדם-א-שיח. אלה הם דברים שיכולים לקרות לעתים קרובות. בחוק יש איפוא הגבלה רצינית ביותר של המוסדות הקיימים המוכרים, ואין זה משקף אלא את הקושי של הגדרת סניף או שלוחה. קשה לקבל את העניין.

היו"ר א. רימלט:

האם יש לך הצעה?

י. גולדשמידט:

עדיין לא נסחתי הצעה אחרת, אך העירותי במליאת הכנסת שהמוסד "מוסד" ו"שלוחה" טעונים הבהרה. אינני יכול לומר שהכיוון שהלכו בו כאן מניח את הדעת, מן הסעמים שאמרו. רוב הבית חייב חוק זה, ואף אני; יחד עם זאת יש צורך בזמירות רבה, כדי שחוק זה לא יהיה חוק המגביל את אפשרות הפיתוח והתרחבה התופשית של המוסדות. אינני מתאר לי שאוניברסיטת תל-אביב, ירושלים, בר-אילן או הטכניון ירצו להיות מוגבלים בצורה כזאת על כל פיתוח שהוא מחוץ לרשות המקומית, שזה דבר חמור מאד.

אני מתנגד כליל להכללת המורה או החוקר בסעיף העונשין על עבודתו במוסד שלא הוכר, גם לאחר החיקון המוצא לפנינו. אני חושב שעונשים כלשהם על מורה אקדמאי או חוקר במוסד אקדמאי, על כך שהוא מלמד במקום שלא השיג את כל ההיתרים הדרושים, הוא דבר שאינו מתאימה עם הרוח הכללית של מערכת החינוך וגם של החינוך.

שר-החינוך והתרבות י. אלון: זה מתיישב עם המושגים של שימוש מדק.

כל חוק אפשר לעשות פלסטר.

י. גולדשמידט: בסעיף העונשין גישתי והצעתי שלא נכלול בחוק זה, בכל צורה שהיא, גם לאחת צורתה, מורים אקדמאיים

וחוקרים.

ח. כהן:

אני רוצה להתייחס לעניין הדאשון שאמר חבר הכנסת גולדשמידט ולהקדים ולומר שהוא צודק כי לפי הגדרה זו, המונחת לפנינו - וזו באמת הגדרה - עלולים להיות מקרי גבול רבים למדי שלגביהם קשה לדעת אם הם שלוחה או סניף כמשמעות סעיף זה. אני לתומי הייתי אומר שאם הפקולטה לרפואה באוניברסיטת תל-אביב תקבל תחת חסותה גם את בית החולים בכפר סבא, בנוסף על בתי החולים שבהם היא מלמדת, הרי אין זה אומר שהיא פתחה שלוחה או סניף חדש, אלא

ח. כהן :

היא מנהלת את ההוראה שלה במקומות שונים.

היינו ערים לכך שמקרי גבול ייתכנו ובאמת על מקרים של ספק נשאלת השאלה אם סעיף זה חל או לא, ואני מסכים שזה לא חוק טוב שכבר מלכתחילה יודעים כי עלולים להתעורר לגבי דידו מקרי ספק. המועצה היחה ערה לענין זה ואף ישבנו חודשים רבים על המדוכה, כדי למצוא הגדרה, שתכסה באמת את הכל ותפתור את כל הבעיות, אך לא הצלחנו.

במועצה מיוצגות כל האוניברסיטאות, כל המוסדות המוכרים להשכלה גבוהה, וכפי שאמר השו, הם כולם קיבלו על עצמם, מרצונם הטוב, לנהוג לפי זה, אפילו כשיש ספק. אם האוניברסיטה העברית רוצה לפתוח מכון חדש באילת, היא מוחלת על כבודה ומודיעה על כך למועצה כדי לקבל אישור, והאישור יינתן כדבר שבשיגרה. מוטב לאוניברסיטאות הקיימות, למוסדות הקיימים, לעשות זאת ובלבד שיקפידו על אחרים. ויש דברים בגו: כי אם האוניברסיטה בתל-אביב או בירושלים פותחת שלוחה חדשה, הרי שיש למועצה ערובה שאוניברסיטאות אלה לא יעשו מעשה כזה בלי שיהיה מובטח לכך תקציב, מה שאין כן כאשר פלוני אלמוני עושה אותו הדבר, שאין לדעת מניין יש לו המשאבים הפיננסיים והאקדמאיים. המועצה החליטה איפוא שזה הוץ במיעוט, זה הפכטימום שאפשר להשיג בשטח זה, ולכן סמכה את ידיה פה אחד על הגדרה זו, למעט הסיפה.

שו-החינוך והתרבות י. אלוך : לאחר שיקול נוסף אני מוכל לקבל את הצעת חברי הכנסת לוותר על הטלת האחריות על החוקר והמורה. נקווה שלא נצטרך לתקן את החוק, לאחר שיחברו שהם עושים אותו פלסטר.

לענין פתיחת מוסדות להשכלה גבוהה אני חושב שיש מקום להקפיד. אילו ידעתם על כמה אוניברסיטאות מדברים במדינת ישראל, הייתם מתפלצים; וזאת כל עוד לא פתרנו את בעיות גני הילדים. זה הופך כמעט להיות לתופעה מגוחכת. הושיפה הולכת וגדלה, כי כל אחד חושב שאם לא ימהר להודיע על פתיחת אוניברסיטה יחמיץ הזדמנות הסטורית לפתוח אותה.

בכל מדינה מסודרת יש צורך בבדיקה כלשהי של רשות מוסמכת, וכל מדינה מסודרת זאת בצורה אחת. תמיד מביאים את אנגליה כדוגמה. באנגליה נעשה הדבר בצורה די קשה. שם הממשלה מחליטה, ללא החלטת המועצה להשכלה גבוהה. לזכותה של הממשלה האנגלית ייאמר שהיה עליה לכפות, כמעט, על אוניברסיטת קמברידג', שמוניטין לה משכבר הדורות, את הקמת המכון הטכנולוגי הראשון. ושוניות האוניברסיטה לא הבינו את חשיבות ההתפתחות הטכנולוגית, וצריך היה לעבוד עליה קשה, כדי לשכנע אותה לעשות זאת. יש איפוא כל מיני צורות לענין זה, וכיום איננו עוסקים בפתרון בעיות המימון; לזה יש תוכנית, ודיברתי על כך בכנסת.

אין כל חשש שאנחנו מתנגשים באוניברסיטאות. יכולים להיות מקרים יותר אבסורדיים, ואביא דוגמה: אוניברסיטת בר-אילן ממקמת, מבחינה גיאוגרפית, בין שלוש רשויות מקומיות. פוזרמלית היא בדומה-גן, אך ספק אם השטח יספיק לה. ייתכן שיהיה צורך להקים מבנים נוספים בקרית-אונג. במקרה כזה אין צורך להשגות שמקיימים אוניברסיטה חדשה בקרית-אונג, כיוון שזה חלק מן הקמפוס הכללי הגולש לקרית-אונג. מסיבה זו חשבתי להציע שאם מדובר בוציפות טריטוריאליה לא צריך יהיה להזדקק לרשויות; מאידך אני חושש שבשם הוציפות טריטוריאליה אפשר יהיה שאוניברסיטה בתל-אביב תהיה אוניברסיטה בעכו.

אין כל קושי שאוניברסיטה מוכרת תפתח זרוע שלה במקום אחד, אם כי צריך לבדוק זאת מבחינה כספית. צריך לפנוע שבחסות סניף, בחסות של חסות אקדמאית תיווצר עובדה של אוניברסיטה חדשה, בלי להזדקק למועצה להשכלה גבוהה.

מכיוון שהמועצה להשכלה גבוהה מורכבת בעיקר מאנשי השכלה גבוהה - הממשלה מיוצגת בה על ידי איש אחד - והם מסכימים לזה, אין לדאוג שהחוק מיועד לסתימת מוסדות. להיפך המוסדות נענים לפנייתנו. קיבלנו כבר שתי חשבוניות חיוביות מבר-אילן ומחיפה, ואני עומד לקבל חשבויה חיובית מירושלים.

ע. פיינברג-סרני: מה דינם של מוסדות שהם חציים פיועדים לפתח חברים אקדמאיים וחציים - לדבר אחר, כמו, לדוגמה, המכללות האזוריות שלנו?

ש-החינוך והתרבות י. אלון: באם מוסד זה עיקרו אקדמאי, אזי ייקרא מכללה, כפי שבאוניברסיטה יש קורסים שאינם מוליכים לתואר אקדמאי, אבל אם עיקרו מוסד להכשרת מבוגרים, ולא דווקא לתואר אקדמאי, אזי ייקרא לא מכללה אלא מדושה. במידה שיהיו שם מסלולים אקדמאיים, יהיה עליהם להיות מאושרים על ידי המועצה להשכלה גבוהה או על ידי האוניברסיטה המקיימת אותם, באישור המועצה. מה שבוור הוא שהשם מכללה יהיה מעוגן כסימן היכר למוסד המקנה לפחות חברים.

א. רוזאל-נאור: גם בדברי בכנסת עמדתי על הנקודה "לא יפתח אדם" ואמרתי כי יש להבדיל בין הענקת תואר לבין קיום מוסד. אם חבר בני אדם נוצים להתאסף וללמוד דבר מה יחד, לא צריך לתת להם את ההוגשה שמצויינת את צעדיהם.

ש-החינוך והתרבות י. אלון: שלא יקראו לעצמם אוניברסיטה.

א. רוזאל-נאור: צריך להגן על השם אוניברסיטה או מכללה, ועד איסור פתיחת מוסד וקיום מוסד הדרך וחוקה.

ש-החינוך והתרבות י. אלון: זה צמוד לענין התואר. אם אין לו יושרה לתת תואר אקדמאי, אז החוק לא חל עליו.

היו"ר א. רימלט: בית ספר אקסטרוני או אוניברסיטה אקסטרונית מכינים חלמידים, על פנת שיעבוד בבחינות אקסטרוניות. כלומר הם לא נותנים תואר, גם לא מבטיחים לתת תואר ולא צבירה נקודות. לפי דעתי החוק לא צריך לחול עליהם.

ח. כהן: הוא לא חל.

ש-החינוך והתרבות י. אלון: אינני חושב שמוסד לתעודה אקסטרונית פטור מרשיון.

היו"ר א. רימלט: לגבי "ולא יעסוק אדם בהוראה" - לא הייתי פוטר את המוסד מאחריות להעסקת אנשים, אך הייתי משחרר את החוקר, כפי שהציע שר החינוך והתרבות, משום שמוסד קיקיוני כלשהו יכול לחתום חוזה עם עולים ופחאום יתברר להם שהכל עורבא פוח, במקום "לא יעסוק" הייתי אומר "ולא יעסיק אדם או מוסד במקור או בהוראה, אלא אם ניחנה למוסד תעודת היתר מאת המועצה". כלומר חובת ההתקשרות צריכה לחול על המוסד המעסיק ולא על האדם המועסק. על ידי כך אנחנו מגינים על אנשים מפני מוסד קיקיוני.

נ. אליעד: אני מצטרף להצעה זו. גם לי נראה שאם נכתוב "לא יעסיק אדם" נקל על החוקרים או העוסקים בהוראה מצד אחד, ונצביר את האחריות על המוסד, מצד שני. נדמה לי שאותו הדבר קיים בחוק הפיקוח.

אשר לבתי ספר אקסטרוניים: כפי שאני קורא את החוק הם כן כלולים בו, כי נאמר בסעיף - "והוא נותן או מבטיח ליתר הוראה על-חיכונית לקראת תואר אקדמאי, אף אם אינו מעניק תואר זה" אם אוניברסיטה אקסטרונית מכינה חלמידים ומבטיחה להם שכאשר יגמרו את לימודיהם יוכלו לעמוד בבחינות של אוניברסיטה אחרת ולקבל תואר אקדמאי, הרי שחוק זה חל עליה לדעתי.

י. גולדשמידט: האם נחננו בשאלה זו את הדעת גם על מוסדות הנותנים השכלה בכתב לקראת תואר אקדמאי? בארץ יש קצת מזה, אך בחוץ-לארץ הענין פפוח מאד: קיים משרד שממנו שולחים מכתבים ותרגילים ומבטיחים כי מי שמסיים כך וכך תרגילים מוכן לקבלת תואר ב.א. האם זה כלול או לא?

הצעת היושב-ראש לומר "ולא יעסיק אדם" אינה נראית לי, כי נדמה לי שמקרה זה מכוסה על ידי שאומרים "לא יפתח אדם ולא יקיים מוסד שלא הוכר לפי סעיף 9". איך יכול אדם לקיים מוסד מבלי שיעסיק אנשים? ילחכן שיושב-ראש רוצה שהמוסד יעבור על שני לאוים, אבל נראה לי שבחקיקה הישראלית לא מקובלת שיטה זו.

ה. כהן:

לשאלת חבר-הכנסת אליעד: יש להבדיל בין שתי
אונזיברסיטאות שמכינות לקראת תואר
קורספונדציה בעיקר, המבטיחים אחרי גמר הקורסים תואר של מ.א. של
אונזיברסיטה פלוניא באמריקה, שעל פי רוב לא הייתה ולא נבראה. על זה
החוק חל, מפני שמוסדות אלה מכינים לקראת תואר אקדמאי. כאן, בכוונה,
רוצים לתפוס מוסדות כאלה, שלמעשה, במונח, מקבלים כסף מן הסטודנטים
כאילו התואר שהם מקבלים בסופו של דבר הוא באמת תואר אקדמאי של ממש,
מה שאין כן, כאשר מדובר ברפטיטוריום, כמו אלה שהיו מחוץ לארץ, שהיו
מכינים את הסטודנטים של האוניברסיטה העברית לקראת בחינות של
האוניברסיטה העברית. לזה אנחנו לא מתכוונים. זה מותר למתדורין.

היו"ר א. רימלט:

לפי החוק, בנוסחו הנוכחי, אין מקום לספק
גם במקרה שאתה מביא, של פני שרוצה להכין
לבחינות אקסטרניות באוניברסיטה הדנווארד?

ה. כהן:

המקרה השני שהבאתי אינו בגדר מוסד המחקים
כדי להכין אנשים לקראת תואר אקדמאי.
אלה הם פוחם אנשים בודדים כמו הרפטיטוריום שראינו מחוץ-לארץ, העושים
על דעת עצמם. על כל פנים הם אינם מוסדות להשכלה גבוהה שהמועצה
התכונה לתפוס אותם. אולי נחוץ להביע את הדבר בלשון קצת ברורה יותר.
אבל זאת הייתה הכוונה.

היו"ר א. רימלט:

בתל-אביב יש אוניברסיטה אקסטרנית,
המכינה לבחינות באוניברסיטה אנגלית,
שאין לי הרושם שזו אוניברסיטה קיימנית. האם מוסד כזה צריך לבקש היתר
או לא?

ש. בנדור:

הוא לפחות יצטרך לקבל היתר לגבי שמו.

א. רזיאל-נאור:

אם כך, חוזרים לנקודה שלי.

אני רוצה להציע נוסח, שיאמר: "מוסד
להשכלה גבוהה או מחקר שלא הוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, לא יהיה
רשאי להיקרא בשם אוניברסיטה או מכללה ולא יהיה רשאי להעניק תואר
אקדמאי, אלא באישור המועצה." דעתי היא שאם אנשים רוצים לשבת וללמוד
דבר מה, מותר להם לעשות זאת, אפילו אם הם מניחים את כספם על קרן הצבי.
אסור להם להתיימר שזו אוניברסיטה ואסור להם להעניק תואר. מה איכפת
לנו אם אנשים יושבים בצוותא ולומדים דברי חורה מפי מלומד? והלא כך
קרו דברים בעולם. מניין איפוא הסמכות לחסור זאת? ואם יבוא פיזיקאי
דגול, שיביא עמו את כל המששירים והתמיכה הכספית הדרושה, יקים לו
אוניברסיטה קטנה בה הוא יושב וילמד חלמידים מצויינים שבחר לו?
האם אסור לו? אסור לו לחת תואר דוקטור לפיזיקה, עד שתיתן לו המועצה
אישור, והוא לא יחלה שלט שזו אוניברסיטה. עצם העניין הוא זה שהמוסד
לא יתיימר להיקרא אוניברסיטה בטרום קיבל אישור מן המועצה, והתעודות
לא תינחנה אלא באישור המועצה להשכלה גבוהה. אז הבה נאמר זאת.

ש. בנדור:

בסעיף 21ט נאמר: "בניהולו של מוסד שלא
הוכר לפי סעיף 9, ובמהלך פעולות חינוך
והוראה בו, לא ישחמש אדם, ללא אישור מאת המועצה, באחד הכינויים
המנויים להלן או הנגזרים מהם, בין בעברית ובין בלועזית, לחיבורם של
המוסד או של הפעולות, זולת אם הכינוי נקבע בחוק; ואלה הכינויים:
אוניברסיטה, טכניון, מכון טכנולוגי, פקולטה, אקדמיה, מכללה, השכלה
גבוהה, חינוך גבוה או בית ספר גבוה." לפי החוק המקורי הוא לא יכול
להעניק תואר. משמע ששני הדברים כלולים בחוק - בחוק המקורי ובחוק
לחוק.

א. רזיאל-נאור:

אז למה צריך את הרישה?

ה. כהן:

עד עכשיו הייתה עבודת המועצה להשכלה
גבוהה מוגבלת למתן הכרה למוסדות קיימים,
והמועצה הייתה מתוסכלת פחות או יותר מעבודה זו. למעשה עמדה המועצה
בפני עובדות מוגברות, אך אילו הייתה לה השפעה בשעה שפתחו מוסדות
אלה ולפני שהתחילו לקיים ולבנות אותם, אילו הייתה יכולה לייצג
למשלה איזה תקציב לחת למוסד זה או אחר, היו הדברים מופיעים בצורה
אחרת ויעילה יותר בכל מה שנוגע להשכלה גבוהה במדינה. אין ספק שההכרה
תישאר תפקידה החשוב ביותר של המועצה, אך אנו מבקשים להרחיב את
תפקידה. אנחנו רוצים שמוסד הרוצה לקום יצטרך לבוא למועצה להשכלה גבוהה
ולומר כי בעוד כך וכך שנים הוא עומד להיפתח והוא מבקש את הכרת המועצה,
והמועצה תוכל לומר הן או לאו; מה גם שבזמן האחרון

ח. כהן:

נחרבו מקרי הונאה הזועקים לשמים. זה לא כך שחלמידי חכמים מחכנסים באולם, ואחד שוחח בצמא את דברי השני. אלה הם אנשים המפורסמים מודעות בעתונות, מוציאים כסף מכיסי עניים, מבטיחים להם הרים וגבעות, תארים אקדמאיים, ואחד כך כל זה עורבא פרח. לא יוצא כלום, והכסף נשאר בכיסו של המוסד. זה מה שאנחנו רוצים למנוע.

היו"ר א. רימלט:

דווקא לאור סעיף 21ט, האם לא רצוי היה לכתוב בבירור על מה החוק לא חל? וזאת דווקא משום שהחוק מאד מאד רחב ומקיף הכל. הייתי מציע שלישיבה הבאה יחנו אנשי המשרד ואנשי המועצה להשכלה גבוהה את דעתם מה בכל זאת אפשר למעט מתחולת החוק.

שר-החינוך והתרבות י. אלון: האם מכלל ה"הן", לא משחמע ה"לאו"?

היו"ר א. רימלט: לא חמיד.

לאור הערת חבר הכנסת גולדשמידט אני מוותר על הצעתי "לא יעסיק אדם בהוראה..."

נ. אליעד:

אני מציע בכל זאת לשקול עוד פעם את הערוך בענין זה, כי אני סבור שיש חשיבות רבה בכך שאדם ההולך לפתוח מוסד כזה יידע שהוא עובד עבירה כבר ברגע שהוא מחקש עם אנשים. אדם, מחוץ הנחה שיקבל את הרשיון, מחחיל להחקש עם אנשים והם נחפסים ברשת, גם אם לאחר מכן לא קיבל את הרשיון.

אינני רואה אסון בכך שנעשה כמה לאנשים, כפי שהעיר חבר הכנסת גולדשמידט. אני רוצה שהלאו הראשון יהיה שאסור לאדם למשוך אנשים אקדמאיים למוסד שלא הוכר.

היו"ר א. רימלט: נצטרך לשקול בענין זה.

שר-החינוך והתרבות י. אלון: בקשה מהיושב-ראש ומן הוועדה: בצד המעשים החיוביים מאד הנעשים בארצנו, יש גם

מעשים פזיזים, ביחוד כשהדבר מגיע ליצירות עובדות בתחום ההשכלה הגבוהה. מזהירים אותי מכל קצות הארץ שמחחילה בהילות של יצירת מעין עובדות, וכישיבה הקרובה של המועצה להשכלה גבוהה, היא חשמע ממני על כמה פניות נוספות. הייתי מאד מחשיב אם נוכל בשבוע הבא לשבת יוחר שעות ולסיים את החיקון לחוק, כדי להביא אותו לקריאה שניה ושלישית בטרם יוצאת הכנסת לפגרה.

היו"ר א. רימלט:

נעשה כמיטב יכולתנו, אך אינני יודע אם נוכל להביא זאת לקריאה שניה ושלישית לפני יציאת הכנסת לפגרה, משום שהכנסת קיבלה את הצעת החוק די מאוחר.

הישיבה ננעלה בשעה 10.00.